

22. Urheberrechtsgesetz UrhG. (2018). URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.pdf. [in German].
23. Legge sul diritto d'autore. Testo della Legge 22 aprile 1941, n. 633 aggiornato alla L. 14 novembre 2024, n. 166 (2024). URL: <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2014/06/26/legge-sul-diritto-d-autore#titolo1> [in Italian].
24. Auteurswet. (2022). URL: https://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/2022-10-01/0#HoofdstukI_Paragraaf1. [in Dutch].
25. Databankenwet. (2021). URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0010591/2021-06-07/0> [in Dutch].
26. Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia. (1996). <https://www.boe.es/eli/es/rdlg/1996/04/12/1/con>. [in Spanish].
27. Ley 5/1998, de 6 de marzo, de incorporación al Derecho español de la Directiva 96/9/CE, del Parlamento Europeo y del Consejo, de 11 de marzo de 1996, sobre la protección jurídica de las bases de datos. (1998). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1998-5568>. [in Spanish].
28. France. Code de la Propriété intellectuelle (version consolidée au 15 novembre 2024). (2024). https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069414/. [in French].
29. Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos - CDADC. (1985). <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/decreto-lei/1985-34475475>. [in Portuguese].
30. Decreto-Lei n.º 122/2000, de 4 de julho Transpõe para a ordem jurídica interna a Directiva n.º 96/9/CE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 11 de Março, relativa à protecção jurídica das bases de dados. (2000). <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/122-2000-300833>. [in Portuguese].
31. Закон України "Про окhoronu prav na znaky dlja tovariv i poslugh" vid 29.12.2024, # 3689-XII. [Law of Ukraine "On the Protection of Rights to Trademarks for Goods and Services" dated 29.12.2024, No. 3689-XII]. (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.11.2024

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-230-235

Масюк Леся Ярославівна,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

masiuklesia6@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-2016-4209

ЩОДО ЗМІСТУ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У науковій статті запропоновано визначення правил етичної поведінки поліцейських. Виокремлено ознаки, які притаманні правилам етичної поведінки поліцейських як об'єкту адміністративно-правового забезпечення: це система суспільних відносин, яка складається і регулюється окремими нормами права, переважно адміністративно-правовими нормами і включає в себе нормативно-правове регулювання переважно такими нормативно-правовими актами: Закон України «Про Дисциплінарний Статут Національної поліції України» та Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179; норми, які регулюють такі відносини, переважно містяться в адміністративному праві, що знайшли своє відображення в Правилах етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179, а також в інших галузях права, які містять морально-етичні норми; виступають регулятором службової дисципліни поліцейських, створюючи належну і сумлінну поведінку; забезпечують можливість реалізації прав і свобод, а також службових обов'язків поліцейських; за порушення правил етичної поведінки поліцейських настає юридична відповідальність.

Доведено, що структуру адміністративно-правового забезпечення правил етичної поведінки поліцейських складають: суспільні відносини, які виникають між суб'єктами у сфері забезпечення правил етичної поведінки поліцейських; адміністративно-правові норми, які регулюють належну поведінку і службову дисципліну в органах поліції; методи і форми впливу на об'єкт, тобто на поведінку усіх суб'єктів; юридичні наслідки, які виникають у результаті цих відносин.

Наголошено, що проблемним залишається розуміння окремих правил етичної поведінки в діяльності працівників поліції, оскільки правові норми містять категорії які є оціночними, філософськими та не мають чіткого юридичного закріплення, що є не припустимим для практики правозастосування, оскільки передбачають різне тлумачення, що є прямим порушенням прав людини в цілому та прав поліцейських зокрема.

Ключові слова: Національна поліція, адміністративно-правове забезпечення, структура, суспільні відносини, правові норми, правила етичної поведінки, службова дисципліна, службові обов'язків поліцейських, юридична відповідальність.

Masiuk L. ON THE CONTENT OF THE RULES OF ETHICAL BEHAVIOR OF POLICE OFFICERS AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE-LEGAL SUPPORT

The scientific article proposes a definition of the rules of ethical behavior of police officers. The features inherent in the rules of ethical behavior of police officers as an object of administrative-legal support are highlighted: this is a system of social relations, which is composed and regulated by separate legal norms, mainly administrative-legal norms and includes regulatory and legal regulation mainly by the following regulatory and legal acts: the Law of Ukraine "On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine" and the Rules of Ethical Behavior of Police Officers, approved by the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 09.11.2016 No. 1179; The norms that regulate such relations are mainly contained in administrative law, which are reflected in the Rules of Ethical Conduct of Police Officers, approved by the Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 09.11.2016 No. 1179, as well as in other branches of law that contain moral and ethical norms; act as a regulator of the service discipline of police officers, creating proper and conscientious behavior; ensure the possibility of exercising the rights and freedoms, as well as the official duties of police officers; for violation of the rules of ethical conduct of police officers, legal liability arises.

It has been proven that the structure of administrative and legal support for the rules of ethical conduct of police officers consists of: social relations that arise between subjects in the field of ensuring the rules of ethical conduct of police officers; administrative and legal norms that regulate proper behavior and service discipline in police bodies; methods and forms of influence on the object, that is, on the behavior of all subjects; legal consequences that arise as a result of these relations.

It is emphasized that understanding individual rules of ethical behavior in the activities of police officers remains problematic, since legal norms contain categories that are evaluative, philosophical, and do not have a clear legal basis, which is unacceptable for law enforcement practice, since they provide for different interpretations, which is a direct violation of human rights in general and the rights of police officers in particular.

Key words: National Police, administrative and legal support, structure, public relations, legal norms, rules of ethical behavior, service discipline, official duties of police officers, legal responsibility.

Постановка проблеми. Правила етичної поведінки виконують одну із важливіших функцій у забезпеченні і регулюванні службових правовідносин професійній діяльності працівників поліції. В загальному розумінні правила етичної поведінки поліцейських – це сукупність певних моделей поведінки, їх стиль поведінки, що мають своє вираження та місце під час виконання службових обов'язків. Правила етичної поведінки працівників органів поліції є узагальненням стандартів поведінки та доброчесності, які виробляються як на основі історичного досвіду їх трудової діяльності, так і на вимогах нормативно-правових актів, спрямованих на створення умов для підвищення авторитету діяльності органів поліції та зміцнення репутації поліцейських, а також довіри населення до них, інформованості громадян про їх поведінку та очікувані позитивні результати від виконання службових обов'язків.

Етична поведінка поліцейських – це перш за все внутрішні, службові питання, які охоплюються управлінськими процесами та регламентуються нормами адміністративним правом.

Щоб з'ясувати зміст правил етичної поведінки поліцейських як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, перш за все необхідно дослідити як же забезпечуються вони через призму адміністративно-правового поля.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дану проблематику досліджували у своїх наукових працях вчені-адміністративісти, зокрема: О. М. Бандурка, О. В. Батраченко, С. М. Бортник, В. М. Гаращук, С. М. Гусаров, О. В. Джафарова, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, А. Є. Крищенко, Р. С. Мельник, Д.С.Припутень, О. П. Рябченко, В. В. Сокуренько, В. А. Троян, В. І. Шамрай, С.О. Шатрава та інші. Проте, дослідження змісту правил етичної поведінки поліцейських як об'єкт адміністративно-правового забезпечення потребує свого вивчення.

Мета статті полягає в необхідності надати власне розуміння категорії «правила етичної поведінки поліцейських» та виокремити ознаки, які притаманні правилам етичної поведінки поліцейських як об'єкту адміністративно-правового забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку наукової праці потрібно проаналізувати поняття «забезпечення», яке вживається у різних сферах діяльності. Так, наприклад є інформаційне забезпечення, правове забезпечення, фінансове забезпечення, військове забезпечення, політичне забезпечення, медичне забезпечення та інше. У юридичному значенні «забезпечення» означає правові механізми, які діють на державному, національному та міжнародному рівнях із застосуванням нормативно-правового регулювання. Поняття «забезпечення» з правового контексту насамперед зустрічається у Конституції України. Зокрема у ст.ст. 13, 16, 17 зазначено, що найважливішими функціями держави є забезпечення захисту усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості та економіки; забезпечення екологічної безпеки; забезпечення соціального захисту. У ст. 23 закріплено, що кожній людині забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості, у ст. 24 визначено як забезпечуються права рівності жінок і чоловіків через надання рівних прав та можливостей щодо їх правового захисту [1]. У своїй роботі О. П. Сидоренко визначає поняття правового забезпечення як у вузькому, так і широкому розумінні. У вузькому розумінні – це поняття як правова процедура, тобто спеціально обумовлений порядок адміністративного провадження. У широкому значенні правове забезпечення визначає зміст однієї із функцій правової держави щодо підтримання правопорядку, вплив на суспільство через систему юридичних, організаційних, ідеологічних, економічних заходів [2, с. 39-41]. Також воно вживається у наступних значеннях як: сукупність правових заходів та засобів; правова

діяльність; складова механізму правового регулювання, а також процедура процесуального провадження [2, с.40].

Різновидом правового забезпечення є адміністративно-правове забезпечення. Основними ознаками адміністративно-правового забезпечення є: сукупність адміністративно-правових заходів і засобів; система гарантій; регулювання переважно нормами адміністративного і конституційного права. Адміністративно-правове забезпечення складається з таких елементів, як: об'єкт, суб'єкт, норми права, норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, їх зміст, гарантії, заходи, засоби, форми та методи [3, с.46-48]. Ознайомившись із зазначеною думкою, наголосимо, що остання є цікавою але дискусійною. Так, Є.С. Колесников визначає адміністративно-правове забезпечення як здійснюване державою за допомогою спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток [4, с. 433-434]. Г.С. Римарчук цитує про адміністративно-правове забезпечення так, що це здійснення державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток [5, с.8]. На думку Т.Г. Корж-Ікаєвої адміністративно-правове забезпечення – це сукупність адміністративно-правових заходів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод.

В контексті нашого дослідження безпосереднім об'єктом будуть виступати правила етичної поведінки поліцейських. Зазвичай правила етичної поведінки людини формуються із основної складової – моралі. Наука, яка вивчає про мораль, правила поведінки людей називають етикою. Дану науку започаткував Арістотель у IV ст. до н.е. [6, с. 744-745]. Згідно з філософією Г. В. Ф. Гегеля, мораль – це сукупність принципів, норм, правил поведінки людей, а моральність – це процес втілення принципів, норм, правил вже у самій поведінці людей, у відносинах між нею та іншими людьми. Мораль – це сукупність вимог, норм і принципів поведінки людини у взаємодії із суспільством, соціальними інститутами та суб'єктами. Мораль існує у двох формах: у формі особистих якостей, а також у формі суспільних норм поведінки [6, с. 746-749].

Предметом етики становлять моральні норми, які постійно змінюються відповідно до історичних процесу. Моральні норми слід розуміти як вимоги до людини, щодо її діяльності і відносин з іншими людьми. Моральні норми і принципи входять до поняття моральних цінностей, які реалізуються у вчинках, мотивах поведінки, результатом яких є оцінка схвалення чи засудження. Моральні цінності є однією із форм вираження моральних вимог: норм і принципів моралі, моральних ідеалів, поняття добра, справедливості, честі, гідності, обов'язку, способу життя людини, її моральних якостей, моральних характеристик дій і вчинків, сфери її впливу, моральних відносин [6, с. 785-790]. На практиці мораль формується у моральній діяльності особистостей, зокрема мораль включена у різні види професійної діяльності та є важливою її складовою. Вона знаходить своє втілення у моральних відносинах, через які реалізуються моральні цінності і торкаються відносин у різних сферах діяльності, до прикладу економічних, політичних, релігійних та ін. Моральні відносини реалізують моральні права для всіх учасників відносин, які пов'язані з очікуванням виконання обов'язків. Моральні відносини поділяються за основними сферами діяльності, це може бути економічна, політична, наукова, також залежать від об'єкта ставлення – до дітей, до людей, до установ і організацій, до праці та залежать від суб'єкта відносин, – людини [6, с. 806-808]. Моральні відносини формують всі моральні цінності, які виступають регулятором у становленні особистісних якостей людини, тобто моральних чеснот. Термін дефініцій «чеснота» (virtus, ἀρετή «арете») вживається як позитивна моральна, добра якість людини. У стародавніх текстах слово «чеснота» (αρετή, virtus) тлумачиться як риса або якість морально доброї людини, яка веде дуже добрий спосіб життя. Вперше термін «чеснота» згадується в етиці доброчесності за часів Античної філософії, починаючи від Сократа, Платона, Арістотеля, Стоїків. Саме в моральному сенсі поняття αρετή вперше започаткував Сократ. У Сократа воно означало як теоретичне, так і практичне знання, яке спонукає людину виконувати свої обов'язки в особистому, родинному й суспільному житті. Різні погляди про чесноти мали Платон та Арістотель. Платон вважав, що чеснота – це фактично мета, яку потрібно шукати. Арістотель стверджував, що чесноти більше функціонують як спосіб захисту людських стосунків, особливо у вияві стосунків. На той час були відомі чотири кардинальні чесноти – мудрість, справедливість, твердість духу і поміркованість [7, с.267-278].

Так, найбільший філософ і богослов середньовіччя Т. Аквінський поділяв чесноти на розумові, моральні і богословські. Характеризуючи моральні чесноти, учений доводив, що вони належать до частини душі та є якостями характеру людини, які не можуть існувати без розуму. Моральні чесноти він поділяв на ті, що виражають стосунки між людьми (насамперед справедливість) і чесноти, які характеризують ставлення людини до себе і своїх пристрастей. До головних моральних чеснот він зараховував: розсудливість, справедливість, помірність, мужність [7, с. 297-300].

Серед вітчизняних мислителів філософії, які досліджували питання про мораль, зокрема про світ людини, про правду, справедливість, щастя і волю, самопізнання – Г. С. Сковорода, П. Д. Юркевич та ін. Сучасна філософська етика в контексті моралі знайшла своє відображення для формування нових напрямків етики, зокрема біоетики, етики відповідальності, етики благоговіння перед життям, етики не насилля, тощо [8, с. 143-144].

Перелік головних чеснот запроваджений Платоном можна знайти у книзі Мудрості (8,7), це чотири головні чесноти: поміркованість, мудрість (розсудливість), мужність (міцність) і справедливість. Ці чотири чесноти, їх ще називають кардинальними походять від богословських (Божих) чеснот: віри, надії і любові. Разом вони складають сім чеснот. Усі чесноти мають вплив на людину. Проте моральні чесноти відрізняються від Божих (богословських) чеснот, адже Божі чесноти наділені надприродною силою і даються Богом, а моральні чесноти можна набути природними силами протягом усього життя [9, с. 118].

Відповідно моральні чесноти – це ті моральні якості людини, якими вона володіє, наділені природою або набуті протягом життя. До моральних чеснот людини можна віднести такі як: дисциплінованість, гідність, наполегливість, мужність, стриманість, справедливість та інші. Перелічені моральні чесноти формують внутрішній потенціал людини, який в подальшому відображається у її характері та у відносинах з людьми. Вони позитивно впливають на правильне та ефективне виконання сімейних обов'язків, трудових обов'язків, обов'язків перед державою і суспільством. Саме моральні чесноти будують етичну поведінку людини. Етична поведінка – це поведінка, яка відповідає моральним нормам і принципам. Відповідно у кожній сфері діяльності прописані та затверджені нормативно-правовими актами (Кодекси, Статути, накази) правила етичної поведінки, які визначають відповідні критерії поведінки працівників. В науці ж дослідники намагаються описати специфіку прояву моральних чеснот у формуванні правил етичної поведінки у різних видах професій працівників: юристів, медичних працівників, підприємців, журналістів, інженерів та ін. Правила етичної поведінки працівників становлять сукупність принципів і норм поведінки осіб у кожній професійній діяльності, яка вивчає походження, сутність, специфіку, суспільні функції морально-професійних норм і стосунків, закономірності їх розвитку на різних історичних етапах [10, с. 43]. У свою чергу етика поліцейських є складовою професійної етики. Професійна етика ґрунтується на визначених і затверджених правилах етичної поведінки осіб, об'єктом яких є специфічні, морально-етичні норми, відносини, принципи, відповідно до кожного виду професійної діяльності. Професійна етика поліцейського – це загальні норми моралі та специфічні правила поведінки у службовій діяльності, а також у повсякденному житті. Так, для поліцейських важливими будуть моральні чесноти: поміркованість, мудрість (розсудливість), мужність (міцність) і справедливість, які становитимуть основу побудови моральних якостей та правильних орієнтирів працівника.

Окрім елементи моральних чеснот поліцейських можна віднайти у Правилах етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС України від 09.11.2016 №1179 [11]. Аналізуючи даний нормативно-правовий акт, можна сказати про те, що основні вимоги до правил етичної поведінки поліцейських зазначені у п. 1 р. II даного наказу. Так, під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен: «неухильно дотримуватися положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, які регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського» [11], а також дотримуватись вимог антикорупційного законодавства; «професійно виконувати свої службові обов'язки, визначених Конституцією, законами України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, міжнародними договорами України, а також цими Правилами» [11]. У п.3 р. IV цього ж нормативно-правового акту визначено, що за будь-яких обставин і відносно будь-якої людини як у робочий, так і в неробочий час поліцейський зобов'язаний дотримуватися норм професійної етики. Також у п. 1 р. II даного документу затверджені правила моральної поведінки поліцейських, які виражаються у наступних вимогах, що поліцейський повинен бути гідним, справедливим, стриманим, уважним у відношенні до всіх людей, незважаючи на їхній статус, особливості та різні переконання. Він повинен бути нейтральним та об'єктивним у будь-яких ситуаціях та у відношенні до кожної людини, дотримуючись її прав і свобод. Він повинен бути готовим до різних викликів, так, щоб його поведінка відповідала морально-етичним нормам та був готовим до комунікації із населенням і надання їм необхідної допомоги. Окрім цього, поліцейський повинен постійно працювати над своєю поведінкою та контролювати свої негативні почуття, емоції, настрої, щоб не зашкодити іншим, а також, щоб це не вплинуло на виконання службових обов'язків та рішення.

В даному змісті простежуються моральні чесноти поліцейських, такі як справедливість, а також ті, які є похідними від чеснот мужності, мудрості і поміркованості.

У п. 3 р. IV Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179, обумовлені інші моральні вимоги до поліцейського і прямі заборони поліцейського у відносинах із населенням, зокрема: «бути тактовним та доброзичливим; висловлювати вимоги чи зауваження, що стосуються особи у ввічливій та переконливій формі; надавати можливість особі висловлювати власну думку; до всіх потерпілих від злочинів або інших правопорушень проявляти повагу, охороняти їх безпеку та право на невтручання в особисте життя» [11]. Бути тактовним, доброзичливим, ввічливим, проявляти повагу – це похідні від моральних чеснот мудрості й поміркованості. У п.4. вказаного розділу сказано, що «поліцейський повинен бути коректним та не допускати застосування насильства чи інших негативних дій щодо членів суспільства, а також, незважаючи на провокації, повинен залишатися об'єктивним». Тут прослідковуються похідні норми від моральних чеснот поліцейських, зокрема такі як: бути коректним, що є похідними від чеснот мудрості й поміркованості та бути об'єктивним, які походять від чесноти справедливості. Окрім цього у п. 5 визначені правила моральної поведінки, які містять рекомендаційний характер, зокрема, що «з метою зменшення кількості випадків застосування поліцейських

заходів примусу, поліцейський повинен проявляти розсудливість, відкритість, почуття справедливості, володіти комунікативними навичками (переконання, ведення переговорів тощо), а в необхідних випадках мати керівні та організаційні якості». Тут відображені моральні чесноти поліцейських, такі як розсудливість, справедливість.

Таким чином, можна стверджувати, що законодавчо у закріплених Правилах етичної поведінки поліцейських містяться окремі елементи моральних чеснот поліцейських, такі як мудрість (розсудливість), справедливість, а також похідні від поміркованості, мужності (міцності).

Власне, об'єктом адміністративно-правового забезпечення правил етичної поведінки поліцейських є ті суспільні відносини, які виникають через поведінку і дії суб'єктів та урегульовуються нормами адміністративного права.

Отже, структуру адміністративно-правового забезпечення правил етичної поведінки поліцейських складають: суспільні відносини, які виникають між суб'єктами у сфері забезпечення правил етичної поведінки поліцейських; адміністративно-правові норми, які регулюють належну поведінку і службову дисципліну в органах поліції; методи і форми впливу на об'єкт, тобто на поведінку усіх суб'єктів; юридичні наслідки, які виникають у результаті цих відносин.

Висновки. На підставі вищесказаного, можна виокремити наступні ознаки, які притаманні правилам етичної поведінки поліцейських як об'єкту адміністративно-правового забезпечення:

- це система суспільних відносин, яка складається і регулюється окремими нормами права, переважно адміністративно-правовими нормами і включає в себе нормативно-правове регулювання переважно такими нормативно-правовими актами: Закон України «Про Дисциплінарний Статут Національної поліції України» від 15.03.2018 № 2337-VIII [12] та Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 [11];

- норми, які регулюють такі відносини, переважно містяться в адміністративному праві, що знайшли своє відображення в Правилах етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 [11], а також в інших галузях права, які містять морально-етичні норми;

- виступають регулятором службової дисципліни поліцейських, створюючи належну і сумлінну поведінку;

- забезпечують можливість реалізації прав і свобод, а також службових обов'язків поліцейських;
- за порушення правил етичної поведінки поліцейських настає юридична відповідальність.

Таким чином, правила етичної поведінки поліцейських – це правові норми, які в диспозиції статті містять етичні правила, але на відміну від етичних норм знаходяться під охороною держави, а не суспільства і є засобом регулювання суспільних відносин, пов'язаних із дотримання дисципліни і законності в діяльності поліції. Проблемним залишається розуміння окремих правил етичної поведінки в діяльності працівників поліції, оскільки правові норми містять категорії які є оціночними, філософськими та не мають чіткого юридичного закріплення, що є не припустимим для практики правозастосування, оскільки передбачають різне тлумачення, що є прямим порушенням прав людини в цілому та прав поліцейських зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: основний Закон України від 28.06.1996 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Сидоренко О.П. Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С.39-46. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/12.pdf.
3. Гумін О.М., Пряхін Є.В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. №4. С. 46-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_4_9.
4. Колесников Є.С. Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення захисту прав споживачів. *Форум права*. 2011. № 2. С. 432-438.
5. Римарчук Г.С. Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2013. 18 с.
6. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П., та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
7. Тофтун М.Г. Етика: навч. посібн. Київ: Академія, 2005. 416 с.
8. Сучасна філософія. Основні розділи, поняття, проблеми, ідеї / А. І. Бойко та ін.; за ред. О. В. Кулешова. Черкаси, 2017. 154 с.
9. Обер Ж.-М. Моральне богослов'я / пер. з італ. М.-І. Любачівського. Львів: Стрім, 1997. 296 с.
10. Стасевська О.А. Етична складова української філософської думки: історична специфіка та сучасний стан. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (25) 2015*. С.29-45. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19116/1/29-45.pdf>.
11. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 №1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

12. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

REFERENCES:

1. Konstytutsiya Ukrainy (1996, June 28) [Constitution of Ukraine]: zakon Ukrainy № 254k/96 VR. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. [in Ukrainian].
2. Sydorenko, O.P. (2018) Pravove zabezpechennya: do pytannya interpretatsiyi ponyattya [Legal support: to the issue of interpretation of the concept]. *Aktual'ni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi*. № 1. S.39-46. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/12.pdf. [in Ukrainian].
3. Humin, O.M., Pryakhin, YE.V. (2014). Administratyvno-pravove zabezpechennya: ponyattya ta struktura [Administrative and legal support: concept and structure]. *Nashe pravo*. №4. S. 46-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_4_9. [in Ukrainian].
4. Kolesnykov, YE. YE. (2011). Ponyattya ta osoblyvosti administratyvno-pravovoho zabezpechennya zakhystu prav spozhyvachiv [Concept and features of administrative and legal support for consumer rights protection]. *Forum prava*. № 2. S. 432-438. [in Ukrainian].
5. Rymarchuk, H.S. (2013). Administratyvno-pravove zabezpechennya prava intelektual'noyi vlasnosti [Administrative and legal support of intellectual property rights]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. L'viv, 18 s. [in Ukrainian].
6. Horlach, M.I., Kremen', V. H., Nikolayenko, S.M., Trebin, M.P., ta in. (2008) Osnovy filosofsk'kykh znan'. Filosofiya, lohika, etyka, estetyka, relihiyeznavstvo [Fundamentals of philosophical knowledge. Philosophy, logic, ethics, aesthetics, religious studies]: pidruchnyk / Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury, 1028 s. [in Ukrainian].
7. Toftul, M.H. (2005). Etyka [Ethics]: navch. posibn. Kyiv: Akademiya, 416 s. [in Ukrainian].
8. Suchasna filosofiya. Osnovni rozdil, ponyattya, problemy, ideyi [Modern Philosophy. Main Sections, Concepts, Problems, Ideas] / A. I. Boyko ta in.; za red. O. V. Kulyeshova. Cherkasy, 2017. 154 s. [in Ukrainian].
9. Ober, ZH.-M. Moral'ne bohoslov'ya [Moral Theology] / per. z ital. M.-I. Lyubachiv's'koho. L'viv: Strim, 1997. 296 s. [in Ukrainian].
10. Stasevs'ka, O.A. (2015). Etychna skladova ukraïns'koyi filosofsk'koyi dumky: istorychna spetsyfika ta suchasnyy stan [The ethical component of Ukrainian philosophical thought: historical specificity and current state]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Yurydychna akademiya Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»* № 2 (25). S.29-45. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19116/1/29-45.pdf>. [in Ukrainian].
11. On approval of the Rules of Ethical Conduct of Police Officers (2016, November 9) [On approval of the Rules of Ethical Conduct of Police Officers]: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>. [in Ukrainian].
12. On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine (2018, March 15) [On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine]: Law of Ukraine dated No. 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>. [in Ukrainian].

УДК 349.41**DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-235-241****Карапиш Богдан Васильович,**

аспірант кафедри земельного та аграрного права

ННІ права КНУ імені Тараса Шевченка

e-mail: rakapysh@ukr.net

ORCID ID: 0009-0002-9253-0334

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МАЙНОВОГО НАЙМУ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ТА ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІРИ

У статті розглядаються історичні аспекти розвитку відносин майнового найму (оренди).

Проаналізовано особливості розвитку майнового найму як самостійної правової категорії. Зосереджено увагу на специфіці договору locatio-conductio за законодавством Стародавнього Риму як передумови сучасних відносин найму (оренди) у сфері цивільстики та землекористування відповідно.

Наведено характерні особливості ретроспективного регулювання договору найму (оренди) за законодавством Великобританії (період 1550-1700 рр.), Німеччини (період 1870-1940 рр.), Канади та Квебеку (1985 р. – сьогодні), Галичини (Галицький цивільний кодекс 1797 р.), Української РСР (1922-1991 р.) та незалежної України (1991 р. – дотепер).

Досліджено особливості регулювання відносин найму (оренди) земельних ділянок за законодавством Великобританії, Канади, Квебеку та України доби незалежності відповідно.